

Sygn. akt I NWW 30/20

POSTANOWIENIE

Dnia 6 maja 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marcin Łochowski

w sprawie z powództwa (...) Bank S.A. w W.

przeciwko A. L.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 6 maja 2020 r.,

wniosku pozwanego o wyłączenie sędziego Sądu Okręgowego w L. M. W. od orzekania w sprawie toczącej się przed Sądem Okręgowym w L., sygn. akt IX Ga (...)

oddala wniosek.

UZASADNIENIE

Wnioskiem z 3 marca 2020 r. pozwany A. L. wniósł na podstawie art. 49 k.p.c. w zw. z art. 379 pkt 4 k.p.c. o wyłączenie sędziego Sądu Okręgowego w L. M. W. od orzekania w sprawie toczącej się przed tym Sądem, IX Ga (...), z uwagi na treść uchwały składu połączonych Izb Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r.

Pozwany podniósł, że niezłożenie tego wniosku może w przyszłości prowadzić do wzruszenia zapadłego orzeczenia, wobec czego jest on konieczny i uzasadniony. Jednocześnie pozwany wskazał, że nie kwestionuje merytorycznego przygotowania oraz dotychczasowego doświadczenia sędziego, o którego wyłączenie wnosi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o wyłączenie sędziego jest bezzasadny.

1. Zgodnie z art. 26 § 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz.U. 2019, poz. 825 ze zm., dalej: u.SN) do właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych należy rozpoznawanie wniosków lub oświadczeń dotyczących wyłączenia sędziego albo o oznaczenie sądu, przed którym ma się toczyć postępowanie, obejmujących zarzut braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego. Sąd rozpoznający sprawę przekazuje niezwłocznie wniosek Prezesowi Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych celem nadania mu dalszego biegu na zasadach określonych w odrębnych przepisach. Przekazanie wniosku Prezesowi Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych nie wstrzymuje biegu toczącego się postępowania.

Przepis art. 26 § 2 u.SN ustanawia zatem właściwość funkcjonalną Sądu Najwyższego we wpadkowym (pomocniczym) postępowaniu w przedmiocie wyłączenia sędziego. Wniosek ten podlega rozpoznaniu „na zasadach określonych w odrębnych przepisach”, a więc w sprawach cywilnych – na zasadach określonych w k.p.c., w tym w szczególności w art. 48-53¹ k.p.c. Jednak wniosek taki należy do właściwości Sądu Najwyższego tylko wówczas, gdy jest oparty na wymienionych w art. 26 § 2 u.SN podstawach (1) braku niezależności sądu lub (2) braku niezawisłości sędziego. To samo dotyczy wniosku o oznaczenie sądu, o jakim mowa w art. 45 k.p.c.

W prawie procesowym cywilnym, przed dodaniem do ustawy o Sądzie Najwyższym przepisu art. 26 § 2 u.SN, brak było instrumentu, który wprost dopuszczałby badanie niezależności sądu lub niezawisłości sędziego w postępowaniu w konkretnej sprawie. W pewnym zakresie i pośrednio było to możliwe m.in. w ramach rozpoznawania wniosku o wyłączenie sędziego (jeżeli którakolwiek z tych okoliczności rzutowałaby na bezstronność sędziego), a także w ramach rozpoznawania środków zaskarżenia, w szczególności na płaszczyźnie przyczyny nieważności wskazanej w art. 379 pkt 4 k.p.c.

2. Co do zasady, podstawą wyłączenia sędziego w sprawie cywilnej mogą być okoliczności wymienione enumeratywnie w art. 48 k.p.c. albo, jak stanowi art. 49 § 1 k.p.c., okoliczność tego rodzaju, która „mogłaby wywołać uzasadnioną

wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie”. Przyjmując, że w świetle art. 26 § 2 u.SN brak niezawisłości sędziego lub brak niezależności sądu może stanowić przyczynę uzasadniającą wyłączenie sędziego, trzeba uznać, iż wniosek taki powinien zostać rozpoznany na podstawie art. 49 § 1 k.p.c. Konieczne jest wobec tego ustalenie, czy brak niezawisłości sędziego lub brak niezależności sądu skutkuje powstaniem wątpliwości co do bezstronności sędziego w konkretnej sprawie, co usprawiedliwiałoby wyłączenie tego sędziego od orzekania.

Przy czym wykładni art. 49 § 1 k.p.c. w zw. z art. 26 § 2 u.SN, należy dokonywać mając na względzie konieczność zapewnienia skutecznej ochrony prawa strony do rozpoznania konkretnej sprawy przez niezależny i bezstronny sąd, przy pełnym poszanowaniu stanowiska Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wyrażonego w wyroku z 19 listopada 2019 r. w połączonych sprawach C-585/18, C-624/18 i C-625/18, A.K. i in. przeciwko Sąd Najwyższy. Wykładnia ta powinna umożliwiać kontrolę tego, czy w konkretnej sprawie nie dochodzi do naruszenia standardu niezależności i bezstronności gwarantowanego przez art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

3. Wniosek o wyłączenie sędziego Sądu Okręgowego w L. M. W. został oparty na treści pkt 2 uchwały składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20, zgodnie z którym nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. albo sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym albo wojskowym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2018, poz. 3), jeżeli wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art.

47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

Wnioskodawca w lakonicznym uzasadnieniu wniosku, poza ogólnikowym powołaniem się na treść uchwały Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r., nie skonkretyzował jednak jakichkolwiek zarzutów wobec sędziego objętego wnioskiem.

4. Stosownie do art. 50 § 1 k.p.c. wniosek o wyłączenie sędziego strona zgłasza na piśmie lub ustnie do protokołu w sądzie, w którym sprawa się toczy, uprawdopodabiając przyczyny wyłączenia. Zatem to na wnioskodawcy spoczywa procesowy ciężar wskazania okoliczności, które uprawdopodobniają, że sędzia, którego dotyczy wniosek nie jest niezawisły lub sąd, w którym orzeka nie jest niezależny. Jedyną okolicznością wskazaną na tej płaszczyźnie przez wnioskodawcę w odniesieniu do sędziego M. W. jest jej powołanie na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej zgodnie z przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa.

Sąd Najwyższy zauważa, że ani z treści wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 19 listopada 2019 r. w połączonych sprawach C-585/18, C-624/18 i C-625/18, A.K. i in. przeciwko Sąd Najwyższy, ani z uchwały Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 nie wynika, że powołanie sędziego sądu powszechnego na wniosek KRS w składzie, wynikającym z przepisów ustawy z 8 grudnia 2017 r. oznacza automatycznie, że sędzia taki nie jest niezawisły lub sąd z jego udziałem nie jest niezależny. Wprost przeciwnie, oba te orzeczenia jednoznacznie wskazują, że powołanie sędziego na wniosek tak ukształtowanej KRS, jest tylko jedną z przesłanek pozwalających na uznanie sędziego za niedostatecznie niezawisłego lub sąd z jego udziałem za nie niezależny. Nie jest to jednak przesłanka wystarczająca.

5. W wyroku z 19 listopada 2019 r. TSUE stwierdził m.in., że: „Stopień niezależności KRS od władzy ustawodawczej i wykonawczej przy wykonywaniu zadań powierzonych jej przez ustawodawstwo krajowe jako organowi, któremu na mocy art. 186 Konstytucji powierzono misję stania na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów, może mieć bowiem znaczenie przy dokonywaniu oceny, czy wyłonieni przez nią sędziowie będą w stanie spełnić wymogi niezawisłości

i bezstronności wynikające z art. 47 karty praw podstawowych.” (pkt 139). Tym samym, okoliczność ewentualnego braku niezależności KRS sama w sobie – co do zasady – nie może prowadzić do uznania sędziego powołanego na wniosek KRS za nie niezawisłego lub sądu za nie niezależny. TSUE wskazał przecież, że „O ile każda z różnych okoliczności wskazanych w pkt 147-151 niniejszego wyroku nie może z pewnością sama w sobie i rozpatrywana odrębnie prowadzić do podania w wątpliwość niezależności organu takiego jak Izba Dyscyplinarna, o tyle ich zbieg mógłby prowadzić do innego wniosku, zwłaszcza gdyby wspomniane wyżej badanie dotyczące KRS miało ujawnić brak niezależności tego organu od władzy ustawodawczej i wykonawczej” (pkt 152).

Innymi słowy, dopiero suma okoliczności wskazanych w pkt 147-151 wyroku TSUE oraz brak niezależności KRS, może prowadzić do podważenia niezależności sądu. Zatem nawet uznanie, że KRS nie jest niezależna, w braku innych okoliczności, wskazanych w pkt 147-151 wyroku TSUE nie pozwala na przyjęcie, że sąd z udziałem sędziego powołanego na wniosek KRS w składzie, wynikającym z przepisów ustawy z 8 grudnia 2017 r. nie jest niezależny.

6. Podobnie Sąd Najwyższy w uchwale z 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 przyjął, że mechanizm ustalania przesłanek stosowania art. 379 pkt 4 k.p.c. „powinien polegać na ocenie zarówno stopnia wadliwości poszczególnych postępowań konkursowych, jak też okoliczności odnoszących się do samych sędziów biorących w nich udział oraz charakteru spraw, w których orzekają lub orzekały sądy z ich udziałem. Nie jest więc wykluczone, że mimo powstania zasadniczych wątpliwości co do tego, czy dochowany zostaje standard niezawisłości i bezstronności danego sędziego uczestniczącego w składzie sądu ze względu na objęcie przez niego urzędu w postępowaniu konkursowym przeprowadzonym w sposób ustalony ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa, to w konkretnych okolicznościach wątpliwości te nie zostaną potwierdzone, co będzie równoznaczne z koniecznością przyjęcia, że skład sądu z jego udziałem spełnia minimalne wymagania dla zachowania niezawisłości i bezstronności” (pkt 47 uzasadnienia uchwały).

W konsekwencji, stwierdzenie braku niezawisłości sędziego jest – w świetle tej uchwały – każdorazowo uzależnione od stwierdzenia konkretnych okoliczności,

wykraczających poza sposób obsadzenia Krajowej Rady Sądownictwa, a dotyczących np. przebiegu postępowania konkursowego, czy charakteru sprawy, w której sędzia orzeka.

Przy czym zgodnie z treścią wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 20 kwietnia 2020 r., U 2/20) uchwała Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 jest niezgodna z art. 179, art. 144 ust. 3 pkt 17, art. 183 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 8 ust. 1, art. 7 i art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 2 i art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (Dz.U. 2004, nr 90, poz. 864/30 ze zm.) oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz.U. 1993, nr 61, poz. 284 ze zm.). Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne (art. 190 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej).

7. Skoro zatem wnioskodawca nie tyle nie wykazał, ale nawet nie przytoczył żadnych konkretnych okoliczności odnoszących się do sędzi M. W. , których łączne wystąpienie pozwalałoby – w świetle wyroku TSUE z 19 listopada 2019 r. lub uchwały Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 – stwierdzić, że istnieją wątpliwości co do niezawisłości sędzi lub co do niezależności sądu z jej udziałem, a w konsekwencji zakwestionować jej bezstronność, to tak skonstruowany wniosek o wyłączenie nie mógł odnieść zamierzonego skutku.

Z tego względu, Sąd Najwyższy na podstawie art. 49 § 1 k.p.c. w zw. z art. 26 § 2 u.SN oddalił wniosek o wyłączenie sędziego M. W., jako bezzasadny.